

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ
XXI СТОЛІТТЯ:
АКТУАЛЬНІСТЬ, БАГАТОПОЛЯРНІСТЬ,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**матеріали
I науково-практичної конференції**

29 листопада 2022 року
Полтава, Україна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний Зклад «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Рада молодих учених і здобувачів вищої освіти
ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»
Факультет іноземних мов
Кафедра теорії та практики перекладу
Кафедра східних мов
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА. УНІВЕРСИТЕТ
«УКРАЇНА»
Кафедра філології та соціально гуманітарних дисциплін
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА
ДРАГОМАНОВА
Кафедра прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ ХХІ СТОЛІТТЯ: АКТУАЛЬНІСТЬ, БАГАТОПОЛЯРНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

МАТЕРІАЛИ
І НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(29 листопада 2022 року)

Полтава
Україна

УДК 316(063)

С69

Організаційний комітет конференції

Олена КАРАМАН, доктор педагогічних наук, професор, ректор Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Ярослава ЮРКІВ, доктор педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Ірина МИГОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології, в.о. декана факультету іноземних мов Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Світлана ПЕРОВА, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу, в.о. завідувача кафедри теорії та практики перекладу Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Ольга КРИСАЛО, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Ольга КОРИНСЬКА, викладач кафедри теорії та практики перекладу, заступник декана з соціально-гуманітарної роботи факультету іноземних мов, голова Ради молодих учених і здобувачів вищої освіти Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Олександра БОРЗОВА, викладач кафедри східних мов Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Олена ОВЧАРЕНКО, викладач кафедри східних мов, заступник голови Ради молодих учених і здобувачів вищої освіти Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Світлана МАКАРЕЦЬ, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету.

Сергій ПРИХОДЬКО, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету.

Яніна ТАГІЛЬЦЕВА, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету.

Наталія РЯБОКОНЬ, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін Полтавського інституту економіки і права.

Наталія ЛЕМІШ, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Світлана МАТВЄЄВА, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри прикладної лінгвістики, порівняльного мовознавства та перекладу, заступник декана факультету іноземної філології з наукової роботи викладачів Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

С69 Соціально-гуманітарні проблеми ХХІ століття: актуальність, багатополарність, перспективи розвитку: матеріали І науково-практичної конференції (м. Полтава, 29 листопада 2022 року). Полтава : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» : Полтава, 2022. 223с.

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Державного закладу
"Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"
від 02.12.2022 (протокол № 4).*

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів,
за виклад, зміст і достовірність яких відповідальні автори.
Погляди, відображені у публікаціях, не завжди можуть співпадати
з офіційною позицією організаторів конференції.*

**© Державний заклад «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка», 2022**

ЗМІСТ

Тематичний напрям 1 ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В ХХІ СТ.

Бур'ян Олена Олександрівна ІННОВАЦІЇ НУШ: ВПРОВАДЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	8
Гоженко Ірина Сергіївна ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ (ВИПАДОК УКРАЇНИ)	14
Назаренко Аліна Олегівна ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА АНГЛІЙСЬКУ ТА УКРАЇНСЬКУ МОВИ	19
Приходько Сергій Миколайович СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	24

Тематичний напрям 2 СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ХХІ СТ.

Казакова Єлизавета Сергіївна ПСИХО-СОЦІАЛЬНІ НАСЛІДКИ ВІД ПАНДЕМІЇ COVID-19	29
---	-----------

Тематичний напрям 3 ФІЛОСОФІЯ, ІСТОРІЯ, ПРАВО, ОСВІТА І НАУКА В ХХІ СТ.

Гусакова Оксана Олександрівна ФАСИЛІТАЦІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В КОМПЕТЕНТНІСТНОМУ ПІДХОДІ НАВЧАННЯ	33
Котенєва Ірина Сергіївна, Карлова Надія Миколаївна ФОРМИ І МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	39
Макарець Світлана Володимирівна ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ІДЕЇ ТА КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	45

Пішта Вадим Іванович	
РОЗМЕЖУВАННЯ МЕДИЧНОГО ПРАВА, ПОРІВНЯЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО МЕДИЧНОГО ПРАВА	51
Токуєва Наталія Володимирівна	
РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНИХ ЗАСАД КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	58

Тематичний напрям 4
**ФІЛОЛОГІЯ В ХХІ СТ. : СЛОВО, ТЕКСТ, КОМУНІКАЦІЯ,
ПЕРЕКЛАД**

Мандрика Ярина Володимирівна	
ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	63
Балаклеєць Данило Костянтинович	
ТРУДНОЦІ ПЕРЕКЛАДУ ВЕБ-САЙТІВ	72
Белік Марина Олегівна	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СЕМАНТИЧНОГО КОМПОНЕНТУ ВВІЧЛИВОСТІ В КИТАЄМОВНІЙ ДІЛОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ	76
Воловик Лариса Борисівна, Гончаренко Софія Андріївна, Костенко Владислава Русланівна	
СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ	81
Володавчик Вікторія Сергіївна	
МЕТАКОМУНІКАТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ МОВЛЕННЄВИХ КЛІШЕ У СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ	88
Єсакова Світлана Сергіївна	
ПОМИЛКОВІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА	93
Комлик Наталія Юріївна	
СУРЯДНІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ЯК ЕКСПЛІКАТОРИ СПОСОБУ МИСЛЕННЯ ХХІ СТОЛІТТЯ	97

Ковальчук Вікторія Максимівна ОКАЗІОНАЛІЗМИ У ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ	103
Кондратюк Богдан Володимирович ТИПОВІ ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ В ІНТЕРНЕТ-МОВЛЕННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ТА ПРИЧИННИ ІХ ВИНИКНЕННЯ	110
Корінська Ольга Олегівна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНИХ ТЕКСТІВ	115
Svitlana V. Perova TRANSLATOR AND HIS/HER ROLE IN THE INTERCULTURAL COMMUNICATION	120
Ладика Оксана Василівна ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	125
Кузнєцов Михайло Олександрович СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ	130
Daria D. Mikhailova PECULIARITIES OF USING AUTOMATED TRANSLATION SYSTEMS IN CONDITIONS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS	134
Матвєєва Світлана Анатоліївна ПАРАЛЕЛЬНИЙ КОРПУС ТЕКСТІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ	138
Леміш Наталія Євгенівна, Овчиннікова Ірина Ігорівна ТРИВИМІРНІСТЬ ЕТИКИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ	143
Нечай Галина Ігорівна РЕТРОСПЕКЦІЯ В ХУДОЖНИХ ТВОРАХ	147
Орлова Юлія Валентинівна, Боліла Руслана Анатоліївна ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ НАЗВ: КОРПУСНИЙ ПІДХІД	151
Пашко Станіслав Володимирович АНГЛОМОВНІ ЕПІТЕТИ У ПЕРЕКЛАДАХ МИКОЛИ ЛУКАША	157
Перепада Дар'я Олександрівна ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ КИТАСМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	163

Рибчан Вікторія Сергіївна			
АБРЕВІАТУРА В СПІЛКУВАННІ СУЧАСНОЮ			168
АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ			
Рябокінь Наталія Олександрівна			
КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА			173
WHITE PAPER			
Сафонова Наталія Миколаївна			
ЕВФЕМІЗМИ ЯК СПОСІБ ПЕРЕКЛАДУ В МІЛІТАРНО			179
МАРКОВАНИХ ДИСКУРСАХ (НА ПРИКЛАДІ НОВИНИХ			
ЗАГОЛОВКІВ БАГАТОМОВНИХ САЙТІВ)			
Сизоненко Наталія Миколаївна			
ВЕРБАЛЬНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ КОНЦЕПТУ ВІЙНА (НА			184
МАТЕРІАЛІ СТАТЕЙ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ «УКРАЇНЬСКА			
ПРАВДА»)			
Склярова Ірина Вікторівна			
АРХАЇЗМИ ТА ІСТОРИЗМИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ЇХ			191
ЗНАЧЕННЯ ТА ВПЛИВ НА СУЧАСНИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ			
ПРОСТІР			
Тернієвська Євгенія Йосипівна			
ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ			196
КОНЦЕПТОСФЕРИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ			
Торба Оксана Андріївна			
ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ			201
Хорольська Дар'я Сергіївна			
ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОУТВОРЕНЬ ТА ЇХ МІСЦЕ У			205
СУЧАСНИЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ			
Лабенок Олександр Іванович			
МОВНІ ЗАСОБИ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>ВІЙНА</i> ТА			210
СПОСОБИ ЇХНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНЬСЬКОЮ МОВОЮ			
Лобанов Олександр Володимирович			
ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ			214
Заєць Ірина Іванівна			
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РЕАЛІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ			218
ТЕОРІЇ ПЕРЕКЛАДУ			

2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

**ВЕРБАЛЬНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ
КОНЦЕПТУ ВІЙНА
(НА МАТЕРІАЛІ СТАТЕЙ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯ
«УКРАЇНСЬКА ПРАВДА»)**

Сизоненко Наталія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавський державний аграрний університет,
м. Полтава, Україна
nataliia.syzonenko@pdaa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Збройна агресія росії проти України, розпочата ще 2014 р., 24 лютого 2022 р. набула інших вимірів як у геополітичному, так і в міждержавному контексті. Стрічки новин відтоді рясніють повідомленнями про напад росії на Україну, перебіг війни і її наслідки для України і світового співтовариства. У цьому контексті варто погодитися з тезою дослідниці Г. Яворської: «Фізичний модус існування війни завжди йде у супроводі її дискурсивного модусу» (Яворська, 2016, с. 42).

Мета нашої розвідки – схарактеризувати вербальні репрезентанти концепту *війна* на матеріалі статей інтернет-видання «Українська правда».

Концепт *війна* перебуває в центрі наукового аналізу українських дослідників, зокрема асиметрія матеріального (фізичного) та дискурсивного модусів російсько-українського конфлікту (гібридної війни) доводиться в дослідженні Г. Яворської (Яворська, 2016); мовні засоби об'єктивації концепту *війна* в українському газетному тексті здійснено в розвідці Т. Вільчинської (Вільчинська, 2017); структуру лексико-семантичної групи «воїни» змодельовано в публікації О. Кирилюк (Кирилюк, 2022).

Концепт *війна* є ментальним утворенням, який складається з понятійного, оцінного й ціннісного компонентів. У цій розвідці у полі нашої уваги саме понятійний складник концепту *війна*, який має в публіцистичному дискурсі (на матеріалі статей інтернет-видання «Українська правда») конкретні вербальні репрезентанти.

Лексема *війна* використовується в прямому і переносному значеннях: 1) організована збройна боротьба між державами, суспільними класами тощо; 2) стан ворожнечі між ким-небудь; суперечка, сварка з кимсь; боротьба (Словник української мови, 1970, Т.1, с. 669). У «Політологічному словнику» *війна* трактується як «політичний феномен, продовження політики, яку держава

здійснює іншими, насильницькими засобами, тобто є політикою в її екстремальному, агресивному бутті. У функціональному баченні – це збройна боротьба між державами (їх коаліціями) або соціальними, етнічними та іншими спільнотами (Політологічний словник, 2005, с. 109–110).

Змістове ядро концепту *війна* можемо спостерігати в конструкціях «означуваний іменник+неузгоджене означення»: ***війна проти України*** (УП: [2022/02/24/7325239](#)), ***війна Росії проти України*** (УП: [2022/11/7/693516/](#)), ***війна з Росією*** (УП: [2022/08/31/7365446/](#)). У наведених прикладах вербалізовано сторони військового конфлікту, названо державу-агресора. Основне ім'я концепту можуть посилювати ад'єктиви, що разом із ним становлять атрибутивні синтагми й експлікують його територіальні та просторові ознаки: ***російсько-українська війна*** (УП: [2022/02/24/7325239](#)), ***велика війна Росії проти України*** (УП: [2022/11/7/693516/](#)), ***повномасштабна війна*** (УП: [2022/11/2/7374661/](#)) і як синонімічний еквівалент ***повномасштабне вторгнення*** (УП: [2022/11/2/7374661/](#)).

Лексема *спецоперація* не використовується в ідентичному до *війна* значенні, а тому береться в лапки:

«Так, для їхнього населення це все ще **«спецоперація»**, вони все ще намагаються якесь слово для цього знайти (УП: [2022/11/2/7374661/](#)). Вказівка на те, що слово за своїм значенням не відповідає названому ним поняття, спостерігаємо в поєднанні лексеми *операція* з конструкцією «так званий»: «Голова МЗС Росії Сергій Лавров оголосив нову мету **так званої операції** в Україні – визначити конкретні види ударних озброєнь, які ніколи не будуть розгорнуті на її території» (УП: [2022/03/2/7327333/](#)). В окремих випадках лексема *операція* поєднується з неузгодженим означенням, яке конкретизує спосіб дії, і набуває ознак контекстуального синоніма до імені концепту: «**Операція із захоплення України** мала вкластись у 15 днів, з 20 лютого по 6 березня – документи російських військових, які отримали ЗСУ» (УП: [2022/03/2/7327333/](#)).

Як синонімічні до лексеми *війна* використано еквіваленти, у яких акцентовано увагу на часових і просторових локаціях подій зі стрижневими лексемами «напад»/«напасти», «вторгнення» (збройне **вторгнення** військ Російської Федерації по всім напрямам (УП: [2022/02/24/7325239](#)), російське **вторгнення**, **вторгнення** Росії (УП: [2022/02/24/7325239](#)), **вторгнення** Росії в

Україну (УП: [2022/02/24/7325239](#)), *повномасштабне вторгнення Росії* (УП: [2022/11/8/251184/](#)); *російський напад на Україну* (УП: [2022/02/24/7325239](#)), *повномасштабний напад на Україну* (УП: [2022/02/24/7325239](#)), *Росія напала на Україну* (УП: [2022/02/24/7325239](#)), *інвазія росіян* (УП: [2022/05/12/7345668/](#)).

У матеріалах журналістів також акцентовано увагу на засобах вирішення конфлікту і його протиборчих сторонах: *російська агресія* (УП: [2022/02/24/7325239](#)), *військова агресія Росії проти України* (УП: [2022/02/24/7325239](#)), *російська агресія проти України* (УП: [2022/11/8/7150204/](#)). В окремих випадках синонімічне словосполучення об'єднує ключові ознаки семантики «просторова локація» і «засоби боротьби», як, наприклад: *«Триває вже сьомий день відкритої повномасштабної агресії»* (УП: [2022/03/2/7327333/](#)). Для конкретизації відмінностей агресивної політики росії в Україні у різні часові періоди автори статей використовують різні найменування. Порівняймо: *російський напад в 2014, агресія 2022* (УП: [2022/07/13/7357793/](#)).

Отже, у статтях журналістів інтернет-видання «Українська правда» до засобів вербалізації концепту *війна*

належать одиниці різних мовних рівнів – лексичного, граматичного, серед яких основне ім'я концепту та його синоніми (*вторгнення, напад*), зокрема й запозичені (*агресія, інвазія*), атрибутивні синтагми (*російсько-українська війна, повномасштабна війна, російська агресія, військова агресія Росії проти України*), які експлікують різні ознаки збройного протистояння (сторони конфлікту, просторові і часові локації подій, засоби, задіяні у конфлікті тощо).

Література

1. Вільчинська Т. Концепт «війна»: особливості мовної об'єктивації у газетному тексті. *Лінгвістичні студії*. 2017. Вип. 24. С. 110–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16 (дата звернення: 12.11.2022).
2. Кирилюк О. Л. Змістове наповнення лексико-семантичної групи «воїни» в дискурсі російсько-української війни. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. № 2. С. 23–32. URL: <http://www.vegasgoldenretrievers.com/index.php/humanities/article/view/347/331> (дата звернення: 12.11.2022).
3. Політологічний словник: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. М. Ф. Головатого та О. В. Антонюка.